

Mirosława Bednarzak-Libera ¹

Wykorzystanie TI w procesie przygotowania studentów do praktyki w szkole na przykładzie Instytutu Historii Akademii Podlaskiej w Siedlcach

„Każdy nauczyciel powinien być nauczycielem
technologii informacyjnej w takim samym stopniu,
w jakim jest nauczycielem pisania, czytania i rachowania”.

M.M. Sysło

Jak ważną rolę w kształceniu przyszłych nauczycieli spełnia praktyczne przygotowanie do zawodu nie trzeba nikogo przekonywać? Problem ten poruszano wielokrotnie, był też przedmiotem konferencji naukowych.²

Odpowiedzialne za kształcenie przyszłych nauczycieli Zakłady Dydaktyki Historii w uczelniach przekazują studentom elementarną wiedzę i kształtują u nich sprawności metodyczne. Uczą organizowania procesu dydaktycznego oraz projektowania i prowadzenia lekcji historii i społeczeństwa oraz historii. Ma to miejsce w trakcie wykładów, ćwiczeń teoretycznych i instruktażowych, zajęć hospitacyjnych i lekcji próbnych – praktyka śródroczna. Praktyki ciągłe, w liczbie 150 godzin, uzupełniają metodyczne przygotowanie kandydatów na nauczycieli. W niektórych szkołach wyższych, prowadzi się, na ostatnim roku studiów zajęcia z metodyki nauczania wiedzy o społeczeństwie (wykłady i ćwiczenia, hospitacje i lekcje próbne – praktyki śródroczne, praktyki ciągłe). Większość uczelni oferują też studentom hi-

---

¹ Mirosława Bednarzak-Libera, dr – Instytut Historii Akademii Podlaskiej w Siedlcach.

² Zob. np.: *Przygotowanie studentów do praktycznej realizacji funkcji dydaktyczno-wychowawczej we współczesnej szkole*, pod red. Z. Ratajka, Kielce 1997; *Praktyczne kształcenie kandydatów na nauczycieli historii*, pod red. J. Mazur i A. Zieleckiego, Rzeszów 1998; *Kształcenie praktyczne przyszłych nauczycieli nowoczesnej szkoły*, pod red. J. Kuźmy, R. Wrońskiego, Kraków 2002.

storii nabycie umiejętności sprawnego posługiwania się komputerem jako narzędziem pracy.³

Tak prowadzone kształcenie przyszłych nauczycieli niewątpliwie nie pozostanie bez wpływu na efektywniejsze prowadzenie szkolnej edukacji historycznej w XXI wieku.

Przygotowanie studentów do profesji nauczyciela historii w Instytucie Historii Akademii Podlaskiej w Siedlcach

Instytut Historii Akademii Podlaskiej prowadzi przygotowanie studentów do profesji nauczyciela historii i społeczeństwa oraz historii w trzech płaszczyznach:

1. kształcenia wiedzy przedmiotowej
2. wiedzy profesjonalnej
3. organizowania refleksyjnego doświadczenia praktycznego.

W toku pięcioletniego kursu studiów historycznych jest realizowana pierwsza płaszczyzna. Za jej realizację odpowiadają m. in. historycy, metodolodzy historii. Historycy podają ogólny zarys dziejów powszechnych i polskich – od starożytności aż po czasy współczesne. Prowadzone też są wykłady monograficzne. Wstęp do badań historycznych, nauki pomocnicze historii i historia historiografii, metodologia historii tworzy grupę przedmiotów „metodologiczno-warsztatowych”. Przekazana tam studentowi wiedza i umiejętności mają praktyczne zastosowanie na proseminariach i seminariach. Podczas trzech pierwszych lat studiów student powinien też opanować język łaciński oraz dwa wybrane przez siebie nowożytnie języki obce. A także inne przedmioty zaliczane do ogólnokształcących takie jak: statystyka, informatyka, wychowanie fizyczne. Przekazywana jest też wiedza z przedmiotów ogólnohumanistycznych (historia filozofii / nauka o polityce).

Prowadzeniem edukacji w ramach drugiej i trzeciej płaszczyzny kształcenia zajmują się psychologowie, pedagodzy, dydaktycy historii. Odbywają ze studentami takie zajęcia jak: psychologia, pedagogika, dydaktyka (metodyka kształcenia blokowego, metodyka historii w gimnazjum, metodyka historii w liceum) dydaktyka wiedzy o społeczeństwie, emisja głosu, multimedia w edukacji. Przekazują oni wie-

---

³ Szerzej na ten temat zob. np: *Organizacja studiów historycznych (stacjonarnych i zaocznych) w uniwersytetach i wyższych szkołach pedagogicznych*, red. J. Mazur i A. Zielecki, Kraków 1996; A. Zielecki, *Kształcenie kandydatów na nauczycieli historii w polskich szkołach wyższych*, [w:] *Kształcenie nauczycieli historii a cele edukacji historycznej*, red. A. Zielecki, Rzeszów 1997, s. 9-29; tenże, *Kształcenie kandydatów na nauczycieli historii dla zreformowanej szkoły*, [w:] *Uczeń i nowa humanistyka*. Pr. zb. pod red. M. Kujawskiej, Poznań 2000, s. 27-34; M. Kujawska, *O nowy wymiar kształcenia uniwersyteckiego nauczycieli historii*, [w:] *Uczeń i nowa humanistyka ...*, s. 17-25; B. Kubis, *Kierunki i propozycje praktycznego przygotowania przyszłych nauczycieli historii do pracy w zreformowanej szkole*, [w:] *Kształcenie praktyczne przyszłych ...*, s. 234-240; M. Olszewska, *Propozycje zmian w programie kształcenia zawodowego studentów historii w świetle potrzeb praktyk pedagogicznych i pracy w zreformowanej szkole*, [w:] *Kształcenie praktyczne przyszłych ...*, s. 250-251.

dzę z zakresu teoretycznych aspektów procesu nauczania. Ponadto zachęcają studentów do praktycznych refleksji i nabywania umiejętności przez praktyki szkolne.⁴

Głównym celem prowadzonej edukacji w płaszczyźnie drugiej i trzeciej jest przekazanie studentom historii specjalizacji nauczycielskiej wiedzy albo teorii, której rezultatem, będzie odbycie przez nich profesjonalnej, efektywnej praktyki pedagogicznej (śródrocznej i ciągłej). Kwestią kluczową staje się stworzenie studentom możliwości zastosowania zdobytej w toku studiów wiedzy teoretycznej w praktyce. A to wymaga ich bezpośredniego kontaktu z klasą szkolną i uczniami. Umożliwiają to zaplanowane w toku studiów praktyki pedagogiczne.

Praktyki pedagogiczne

„Wartość wiedzy pedagogicznej tkwi w jej użyciu”

H. Kwiatkowska

Praktyki pedagogiczne pozostają w nierozzerwalnym związku z drugą płaszczyzną kształcenia – wiedzą profesjonalną. Są niezbędnym, bezwarunkowo koniecznym, elementem procesu kształcenia przyszłych nauczycieli.

W czasie praktyk student ma możliwość pierwszy raz zetknąć się ze swoją przyszłą pracą zawodową. Sprawdzić swą wiedzę oraz kształcić odpowiednie umiejętności w wymiarze teoretycznym, praktycznym, czynnościowym i osobowościowym. A także przygotować się do kreatywnej i efektywnej pracy w szkole.

Praktyki pedagogiczne umożliwiają studentom formułowanie celów lekcji, budowanie jej w ten sposób, żeby podmiotem działającym był uczeń, a ich rola jako nauczyciela sprowadzała się do organizacji i koordynacji działań, inspirowania uczniów, wspomagania ich i wyzwalania w nich twórczej aktywności poprzez akceptacje, pochwałę, dostrzeganie przede wszystkim tego, co zrobili dobrze, co im się udało, motywowanie do podejmowania się coraz trudniejszych zadań; wzbogacania metod i form ewaluacji pracy uczniów.

Oprócz tego powinny praktyki pomóc studentom nabyć takie umiejętności jak: twórcze podejście do procesu uczenia się, śmiałość wyrażania własnych myśli; elastyczność zachowań interakcyjnych, opartą na umiejętności wysłuchiwanie wypowiedzi uczniów; kompetencji w dziedzinie diagnozowania sytuacji dydaktyczno-wychowawczych; rozpoznawania trudności i niepowodzeń szkolnych oraz skutecznego im przeciwdziałaniu; działania związanego z wypełnianiem zadań administracyjnych wychowawcy klasy, np. prowadzenie dziennika, arkuszy ocen, planów pracy dydaktyczno-wychowawczej itp..

---

⁴ Por. np.: A.T. Pearson, *Nauczyciel. Teoria i praktyka w kształceniu nauczycieli*, Warszawa 1994, s. 148-167; E. Trzczińska, *Problemy pedagogicznego kształcenia historyków w kursie uniwersyteckim*, [w:] *Organizacja studiów historycznych ...*, s. 91-97; A. Glimos-Nadgórska, *Realizacja bloku przedmiotów pedagogicznych w uniwersyteckim kursie kształcenia nauczycieli*, [w:] *Organizacja studiów historycznych...*, s. 98-106; A. Zielecki, *Organizacja procesu kształcenia przyszłych nauczycieli historii*, [w:] *Praktyczne kształcenie...*, s.11-22; J. Wołoszyn, *Jak kształcić nauczycieli?*, [w:] *Edukacja nauczycielska w perspektywie wymagań zmieniającego się świata*, red. nau. A. Siemak-Tylikowska, H. Kwiatkowska, S. M. Kwiatkowski, Warszawa 1998, s. 249-256.

Praktyki powinny integrować i konkretyzować wszelkie poczynania teoretycznej edukacji nauczycieli. Niwelować i likwidować rozdziew między edukacją a naukami o niej, a zwłaszcza wiedzą i umiejętnościami, które studenci wynoszą z uczelni, a tym, co jest im potrzebne w profesji nauczyciela.⁵

Podstawę prawną do realizacji praktyk w toku studiów wyższych stanowi „Rozporządzenie Ministra w sprawie studenckich praktyk zawodowych z 1991 r.”⁶

W toku studiów odbywa student w Instytucie historii Akademii Podlaskiej w Siedlcach następujące **praktyki**:

- praktyki tzw. śródroczne,
- praktyki ciągłe.

Praktyki pedagogiczne zw. **śródrocznymi** przygotowują studentów do odbywania praktyki ciągłej oraz pracy zawodowej. Realizowane są w ramach godzin przeznaczonych na metodyki nauczania historii, w ciągu trzech semestrów i jednego semestru metodyki nauczania WOS-u. Odbywają się one w wybranej przez uczelnię szkole w semestrze szóstym szkole podstawowej, w semestrze siódmym gimnazjum, a w kolejnym semestrze w szkolnictwie ponadgimnazjalnym. W semestrze dziewiątym studenci odbywają praktykę śródroczną w gimnazjum i szkolnictwie ponadgimnazjalnym w trakcie metodyki nauczania WOS-u. Za realizację tych praktyk odpowiedzialny jest nauczyciel akademicki prowadzący ćwiczenia ze studentami.

Praktyki śródroczne są odbywane w celu sprawdzenia i przeciwiczenia w praktyce uzyskanych w trakcie zajęć teoretycznych wiadomości i nabytych umiejętności. Umożliwiają intensyfikację działań studentów przez wzajemny kontakt w grupie ćwiczeniowej i upowszechnienie najlepszych pomysłów, form, metod, środków dydaktycznych, poznawanie opinii uczestników praktyki na temat projektowanych i prowadzonych zajęć.

W toku praktyki studenci najpierw hospitują lekcje prowadzone przez nauczyciela. Pozwala im to opanować praktycznie umiejętność sporządzania notatki hospitacyjnej. Poznają też nauczyciela i jego warsztat pracy, obserwują uczniów. Następnie lekcje prowadzą studenci. Każdy student przygotowuje z wyprzedzeniem kon-

---

⁵ Zob. i por. np. *Rola i miejsce praktyk pedagogicznych w systemie kształcenia nauczycieli*, Zielona Góra 1976; K. Denek, *Praktyki pedagogiczne. Niezbędny element edukacji nauczycieli*, [w:] *Psychologiczno-pedagogiczne kształcenie nauczycieli* pod red. J. Kuźmy i H. Kosętki, Kraków 1997, s. 53-63; J. Kuma, E. Brycka, *Praktyka pedagogiczna w procesie przygotowania studentów do zawodu nauczycielskiego*, [w:] *Psychologiczno-pedagogiczne ...*, s. 64-72; Z. Miller, *Respektowanie zasady łączenia teorii z praktyką w uniwersyteckim systemie praktyk pedagogicznych*, [w:] *Psychologiczno-pedagogiczne ...*, s. 78-85; M. Kosznicki, *Praktyki pedagogiczne studentów historii Uniwersytetu Gdańskiego*, [w:] *Praktyczne kształcenie ...*, s. 135-139; H. Sowińska, *Integracyjna funkcja praktyk studenckich kształceniu nauczycieli*, [w:] *Kształcenie praktyczne...*, s. 59-66; R. Wroński, *Ewaluacja praktyk studenckich jako czynnik kreujący działania projakościowe*, [w:] *Kształcenie praktyczne przyszłych ...*, s. 108-115; M. Szamańska, *Praktyka – czas weryfikacji wiedzy*, [w:] *Praktyczne Kształcenie praktyczne przyszłych ...*, s. 127-129; K. Skrok, *Motywacyjna rola studenckich praktyk przedmiotowo-metodycznych*, [w:] *Kształcenie praktyczne przyszłych...*, s. 373-377; M. Kochan-Wójcik, A. Krajna, E. Małkiewicz, L. Ryk, K. Sujak-Lesz, M. Tkacz, *Nowi nauczyciele na nowe czasy*, Wrocław 2005 s. 75-124.

⁶ Dziennik Ustaw, nr 73, poz. 323 z 1991 r. z późniejszymi zmianami.

spekt (scenariusz) i środki dydaktyczne. Nauczyciel akademicki motywuje do wprowadzania różnorodnych technologicznych środków np. komputera, rzutnika pisma itp. Przygotowane materiały omawia student z nauczycielem szkolnym i akademickim. Dopiero wtedy prowadzi samodzielnie próbną lekcję. Lekcje próbne są hospitowane przez grupę, a potem omawiane i oceniane przez prowadzącego zajęcia nauczyciela akademickiego. Ważne jest, aby w dyskusji poprzedzającej wystawienie oceny za prowadzenie lekcji uczestniczyli też studenci i nauczyciel szkolny.

Zasadnicze znaczenie dla procesu dydaktycznego przyszłych nauczycieli mają jednak studenckie **praktyki ciągłe**. Praktyki ciągłe są praktykami przedmiotowo-metodycznymi.

W roku akademickim 2004\2005, w Instytucie Historii Akademii Podlaskiej w Siedlcach praktyki ciągłe obejmują w pełnym wymiarze – 9 tygodni i 150 godzin łącznie.

W czasie trwania praktyki działalność studenta koncentruje się na pracy dydaktyczno-wychowawczej określonej szkolnym programem nauczania i planami dydaktyczno-wychowawczymi szkoły i przedmiotu nauczania. Umożliwia to poznanie miejsca danego przedmiotu w procesie kształcenia w kolejnych etapach edukacyjnych. Studenci poddają analizie program nauczania i rozkład materiału, podręczniki podstawowe wraz z ich obudową i literaturę uzupełniającą wykorzystywaną przez nauczyciela-opiekuna. Następnie ma miejsce doskonalenie poznanych w trakcie zajęć z metodyk nauczania metod i form pracy z uczniami, umiejętności przygotowywania konspektów lekcji, doboru celów i środków dydaktycznych itp., a także zapoznanie studenta z procesem dydaktyczno-wychowawczym i funkcjonowaniem szkoły, nauczyciela w szkole oraz zasadami prowadzenia dokumentacji szkolnej. Studenci uczą się także trudnej sztuki nawiązywania kontaktu z uczniami i oceniania ich postępów.

Praktyki ciągłe są realizowane przez trzy tygodnie września: po semestrze szóstym w szkole podstawowej i ósmym w szkolnictwie ponadgimnazjalnym oraz w trakcie semestru siódmego w gimnazjum. Student pragnący odbyć praktykę w danej szkole, powinien zwrócić się w tej sprawie najpierw do dyrekcji placówki. Dyrektor szkoły wyznacza na opiekuna praktyki studenta nauczyciela z odpowiednim stażem i doświadczeniem (nie mogą to być nauczyciele stażyści, ani kontraktowi). Dyrektor szkoły wraz z nauczycielem – opiekunem praktyk odpowiada za przebieg praktyki studenta na terenie szkoły.

Student otrzymuje od nauczyciela opiekuna praktyki z ramienia uczelni następujące dokumenty:

1. skierowanie na praktykę pedagogiczną do danej szkoły wystawione na podstawie przedstawionego przez studenta potwierdzenia o przyjęciu go na praktykę w danej placówce,
2. instrukcje przebiegu praktyki,
3. kartę oceny.

Po załatwieniu wstępnych, koniecznych formalności, zarówno student, jak i nauczyciel opiekun przystępują do realizacji obowiązków wynikających z regulaminu praktyk. Student ustala z opiekunem przebieg praktyki.

W ramach praktyki ciągłej student ma obowiązek hospitowania, co najmniej 19 zajęć realizowanych przez nauczyciela opiekuna praktyki. Następnie zobowiązany

jest do przeprowadzenia 25 godzin lekcji. Powinny być one zróżnicowane pod względem tematyki, doboru metod i środków dydaktycznych. Przed każdą lekcją student powinien opracować jej konspekt i przedstawić go do akceptacji nauczyciela opiekuna w terminie umożliwiającym wprowadzenie sugerowanych przez niego zmian i poprawek. Po każdej zakończonej lekcji nauczyciel opiekun ma obowiązek omówienia prowadzonej przez studenta lekcji, skomentowania jej realizacji i wystawienia oceny na konspekcie. Student zaś, bez wcześniejszego usprawiedliwienia, nie może opuścić żadnego z ustalonych terminów zajęć.

Studenckie praktyki ciągłe nie ograniczają się tylko do hospitowania i prowadzenia przez kandydatów na nauczycieli lekcji. Poza tym w czasie realizacji zadań praktycznych student wzbogaca swoją wiedzę o zawodzie, środowisku wychowawczym, o uczniu jako podmiocie swoich oddziaływań. Praktykant może sprawdzić swoje umiejętności stosowania w praktyce metod poznania ucznia i jego warunków życia. W miarę możliwości powinni uczestniczyć on w codziennym życiu szkoły, pełnić dyżury na korytarzu w czasie przerw śródlekcyjnych, 1 pomagać w przygotowaniu odbywających się na terenie szkoły imprezach, spotkaniach, wycieczkach, brać udział w posiedzeniach rady pedagogicznej, zebraniach samorządu uczniowskiego, Koła Historycznego, itp., zapoznać się z obowiązkami wychowawcy klasy, uczestniczyć w zebraniach z rodzicami, itp.. Koniecznie też należy zapoznać studentów z tzw. dokumentacją szkolną i jej prowadzeniem (dziennik lekcyjny, arkusze ocen, protokoły rad pedagogicznych itp.).

Te zadania realizuje student przy pomocy metody bezpośredniej obserwacji uczestniczącej, wywiadów. W dzienniczku praktyki zamieszcza notatki z przeprowadzonych wywiadów z dyrektorem szkoły, nauczycielem i uczniami na temat niepowodzeń szkolnych uczniów; zapoznania się z warsztatem pracy nauczyciela (podręczna biblioteczka, pomoce dydaktyczne, itp.).

Po zakończeniu praktyki pedagogicznej nauczyciel opiekun ma obowiązek napisania studentowi opinii dotyczącej jego działań w ramach tej praktyki i wystawienia oceny w stopniu według 4-stopniowej skali (z wykorzystaniem formularza dostarczonego przez studenta. Opinię tę potwierdza dyrektor szkoły swym podpisem i pieczęcią).

Szkolne praktyk pedagogiczne podlegają obowiązkowi zaliczenia na ocenę m.in. na podstawie dostarczonej przez studenta opiekunowi z ramienia uczelni w ustalonym terminie dokumentacji (plan przebiegu praktyki, dziennika praktyk, opinii z pieczęcią i podpisem dyrektora szkoły) oraz rozmowy o przebiegu praktyki.

Prawidłowe zrealizowanie przez studentów celów i wielostronnych zadań praktyki śródroczej i ciągłej stwarza możliwości przygotowania merytoryczno-metodycznego studentów do twórczej działalności jako nauczyciela przedmiotowego i wychowawcy w przyszłej szkole, w zmieniającej się rzeczywistości społecznej.

Instytut Historii AP w Siedlcach
wobec przygotowania studentów historii specjalizacji nauczycielskiej d
o wykorzystania technologii informacyjnej w toku praktyk pedagogicznych

„Prawdą jest, że żaden komputer nigdy nie zastąpi nauczyciela. Ale prawdą jest także, to że mądrze użyty komputer może sprawić, że efektywność działania nauczyciela dobrego, wspomagającego swoją pracę mądrze użytym narzędziem informatycznym, będzie porównywalna z efektywnością nauczyciela doskonałego”.

Ryszard Tadeusiewicz

Aktualnie od historyka – nauczyciela wymaga się zarówno wiedzy merytorycznej, metodycznej jak też szerokiej wiedzy informatycznej m. in. z zakresu znajomości programów edukacyjnych, projektowania lekcji z wykorzystaniem technologii informacyjnej, tworzenia materiałów edukacyjnych, wyszukiwania, gromadzenia i opracowywania dużej ilości materiałów źródłowych, ich wszechstronnej krytycznej analizy i porównania z innymi.⁷

Ta szczególna rola, jaką zaczyna odgrywać w nauczaniu technologia informacyjna powoduje, że wszyscy kandydaci do zawodu nauczycielskiego muszą już w uczelni nauczyć się ją obsługiwać i wykorzystywać.

Uwzględniając wymagania stawiane nauczycielom nie zapomniano w Instytucie Historii o komponencie wymagającym wiedzy i umiejętności informatycznych. W związku z tym uwzględniono w planach studiów na kierunku historia dla wszystkich studentów ćwiczenia z „Informatyki” w wymiarze 60 godzin na studiach dziennych i 40 godzin na studiach zaocznych. A studentom, którzy wybrali specjalizację nauczycielską ponadto ćwiczenia z przedmiotu „Multimedia w edukacji”.

W Instytucie podjęto również działania zmierzające do umożliwienia nauczycielom akademickim prowadzenie na szerszą skalę kształcenia multimedialnego⁸, a tym samym przybliżenia studentom nowych technik nauczania.⁹

---

⁷ Zob. np.: A. Suchoński, *Komputer a nauczanie i uczenie się historii*, „Wiadomości Historyczne” 1989, nr 5, s. 408; H. Maj, *Komputerowe wspomaganie nauczania i uczenia się historii*, „Wiadomości Historyczne” 1991, nr 4, s. 245-246; M. Kujawska, *Multimedialne nauczanie i uczenie się historii*, „Wiadomości Historyczne” 1993, nr 1, s. 28-32; J. Morbitzer, *Mikrokomputer jako narzędzie nauczania*, „Wiadomości Historyczne” 1993, nr 4, s. 220-228; H. Białek, G. Chomiński, *Możliwości wykorzystania komputerów w nauczaniu i uczeniu się historii*, „Wiadomości Historyczne” 1993, nr 5.

⁸ Zob. np.: W. Strykowski, *Rola mediów w edukacji*, „Edukacja Medialna” 1996, nr 2; tenże, *Kształcenie multimedialne w pracy szkoły*, „Edukacja Medialna” 1997, nr 3, s. 4-8; G. Gregorczyk, *Technologie multimedialne – czy mogą odegrać znaczącą rolę w nauczaniu?*, „Komputer w Szkole”, 1997, nr 4; W. Strykowski, *Audiowizualne materiały dydaktyczne. Podstawy kształcenia multimedialnego*, Warszawa 1984.

⁹ Por. np: E. Fleming, J. Jakoby, *Środki audiowizualne w dydaktyce szkoły wyższej*, Warszawa 1969; W. Strykowski, *Audiowizualne materiały dydaktyczne. Podstawy kształcenia multimedialnego*, Warszawa 1994; K. Żuchelkowska, *Zestawy multimedialne w wielostronnym kształceniu studentów*, Bydgoszcz 1995; J. Bednarek, *Media w nauczaniu*, Warszawa 2002.

Już od dawna wykorzystywane są w toku prowadzonych zajęć środki dydaktyczne zgromadzone w Instytucie Historii: mapy, atlasy, podręczniki szkolne wraz z obudową dydaktyczną, telewizory, magnetowid, radiomagnetofon, odtwarzacz DVD, rzutnik slajdów, kasety wideo, CD – ROMY, rzutniki pisma, ekrany, foliogramy, komputery multimedialne, notebook, skanery, aparat cyfrowy, kamera cyfrowa, projektor multimedialny, wizualizer. W każdym roku akademickim są kupowane kolejne multimedia.

Nauczyciele mogą wykorzystywać będące na wyposażeniu sal rzutniki pisma, a także korzystać z komputera multimedialnego połączonego z projektorem multimedialnym.

Aula wykładowa w Instytucie Historii AP

W roku akademickim 2004/2005 oddano na potrzeby dydaktyki salę mającą dwa stanowiska komputerowe z połączeniem do Internetu.

Pracownia Komputerowa Instytutu Historii AP w Siedlcach

W roku akademickim 2002/2003 zorganizowano w Instytucie Historii Pracownię Komputerową z przeznaczeniem na zajęcia dla studentów.

Instytut Historii dysponuje Pracownią Komputerową o powierzchni 80 m². Znajduje się w niej szesnaście stanowisk komputerowych. Komputery klasy IBM PC są wyposażone w kolorowe monitory o płaskich kineskopach i 17'' przekątnej ekranu oraz głośniki stereo.

Komputery mają zainstalowane oprogramowanie systemowe Windows 2000 Professional i Windows XP Home Edition i pakiety biurowe Microsoft Office XP Professional i Microsoft Office 2003 Professional.

Każdy komputer ma kartę dźwiękową, kartę graficzną i napęd DVD – ROM. A także kartę sieciową umożliwiającą dostęp do Internetu.

Pracownia Komputerowa jest wyposażona ponadto w drukarkę laserową Hewlett Packard Laser Jet 4 P, skaner płaski Microtek ScanMaker 3800, aparat cyfrowy Sony P – 72, kamerę cyfrową Canon MV600, cztery kamery internetowe Logitech Quick Cam Express.

Pracownia komputerowa w Instytucie Historii AP

W Pracowni odbywają się zajęcia dydaktyczne („Informatyka”, „Multimedia w edukacji”) w grupach liczących do 15 osób. Jeden komputer jest przeznaczony dla nauczyciela akademickiego kierującego pracą studentów. Wszystkie zajęcia dydaktyczne odbywane w Pracowni, są prowadzone w ten sposób, żeby zdobytą wiedzę można było zastosować w praktyce, z myślą o przyszłych zajmowanych przez studentów stanowiskach pracy. Dla studentów jest Pracownia Komputerowa dostępna, poza zajęciami dydaktycznymi, pięć dni w tygodniu w godzinach 7. 30 – 15. 30. Dyżur w pracowni pełni administrator (historyk - informatyk) pracowni. W czasie godzin oddanych do dyspozycji studentów komputery są wykorzystywane do komunikowania się, wyszukiwania informacji i ich ściągania, przygotowywania prac potrzebnych na różne zajęcia prowadzone w Instytucie Historii.

Studenci historii na zajęciach z „Informatyki”

Jak już wspomniano studenci odbywają ćwiczenia z „Informatyki”. Zaplanowano je w semestrze trzecim drugiego roku.

Studenci historii studiów dziennych i zaocznych uczęszczający na ćwiczenia z „Informatyki” posiadają bardzo zróżnicowany poziom, od osób, które nie często

pracują przy komputerze, do takich, które swobodnie posługują się sprzętem i jego oprogramowaniem. W trakcie zajęć pracują każdy przy swoim komputerze, a więc samodzielnie i w różnym tempie.

Prowadzący ćwiczenia z „Informatyki” nauczyciel akademicki zaznajamia wszystkich studentów z podstawami obsługi komputera IBM PC i pakietu, Office. Ponadto w ogólnym zarysie z systemami operacyjnymi i rodzajami sieci komputerowych.

Studenci nabywają też umiejętności posługiwania się edytorem tekstu – Microsoft Word, arkuszem kalkulacyjnym – Excel, programami graficznymi – Point, Microsoft Photo Editor, programem bazodanowym – Microsoft Access, programem prezentacyjnym Power Point. Dużo czasu przeznaczają się na pracę w Internecie. Prezentuje się zakładanie stron internetowych w programie Microsoft Front Page.

Nabyta w toku ćwiczeń z „Informatyki” wiedza informatyczna i umiejętność sprawnego posługiwania się komputerem jest udoskonalana przez przyszłych nauczycieli na zajęciach „Multimedia w edukacji”.

„Multimedia w edukacji” zaplanowane dla przyszłych nauczycieli

Studenci przygotowujący się do zawodu nauczyciela odbywają ćwiczenia nazywane „Multimedia w edukacji”. Na ich realizację zaplanowano 30 godz. na studiach dziennych i 20 godz. na studiach zaocznych.

Ćwiczenia „Multimedia w edukacji” przeprowadzono po raz pierwszy w roku akademickim 2004/2005. Odbyli je studenci czwartego roku w semestrze siódmym.

Zajęcia były prowadzone w pracowni komputerowej w czterech grupach na studiach dziennych i dwóch grupach na studiach zaocznych. Opracowano taki program zajęć, by w ich toku przekazano studentom wiedzę teoretyczną i praktyczną.

Głównym celem ćwiczeń „Multimedia w edukacji” było:

- zaznajomienie z podstawowymi zasadami posługiwania się pojęciami (terminologią), środkami, narzędziami i metodami technologii informacyjnej;
- przedstawienie roli i możliwości wykorzystania multimediów w warsztacie pracy nauczyciela historii;
- nabycie umiejętności wykorzystania multimediów do wykonania materiałów edukacyjnych, wyszukania informacji, które można by było wykorzystać na praktykach śródrocznych i ciągłych;
- zastosowanie różnych programów komputerowych do kształcenia i ewaluacji uczniów a także rozwoju zawodowego nauczyciela.

Na pierwszych zajęć określono zasady pracy studentów w pracowni komputerowej. Poinformowano, jaka powinna być prawidłowa postawa ciała w pracy przy komputerze. Następnie omówiono podstawy obsługi komputera IBM PC i pakietu Office a także możliwości pracy w sieci komputerowej.

W trakcie kolejnych ćwiczeń zaprezentowano urządzenia wejścia (klawiatura, mysz, modem, napędy dyskowe, skaner, mikrofon, aparat cyfrowy) i wyjścia (pamięci dyskowe, modem, głośniki, drukarka, monitor), które mogą być stosowane przez nauczyciela. Zapoznano z obsługą tych urządzeń.

Studenci poznali także możliwości, jakie daje praca z komputerem i różnymi programami komputerowymi. Ustalono programy komputerowe, które powinny się

znaleźć w pracowni komputerowej wykorzystywanej na potrzeby edukacji historycznej.

Przeprowadzono analizę treści zawartych w podstawach programowych i programach nauczania historii we wszystkich etapach edukacyjnych pod kątem zastosowania multimediiów. Sprecyzowano zasady stosowania technologii informacyjnej w różnych typach lekcji historii. Wskazano możliwości wykorzystania w szkolnej edukacji historycznej gotowych programów komputerowych, takich jak: Encyklopedia „Królów Polski”, Encyklopedia „Starożytnych Cywilizacji”, gier komputerowych, np. „Faraon”, komputerowych programów do tworzenia testów np. TM3.

Studenci opracowali samodzielnie scenariusz lekcji historii i społeczeństwa lub historii z zastosowaniem technologii informacyjnej. A także nabyli umiejętność komputerowej ewaluacji lekcji konstruując test historyczny.

W trakcie innych zajęć zajęto się wykorzystaniem programów użytkowych w warsztacie nauczyciela historii. Każdy ze studentów zaprojektował i opracował foliogram z przeznaczeniem do wykorzystania w różnych ogniwach lekcji historii oraz karty pracy dla ucznia, zaplanował trasę wycieczki historycznej po kraju oraz zagranicę i wykonał folder prezentujący najważniejsze zabytki.

Studenci poznali również zasady tworzenia materiałów prezentacyjnych w oparciu o program Microsoft Power Point a następnie wybrali tematy i przygotowali prezentację z przeznaczeniem na lekcję historii.

Na ćwiczeniach dużo uwagi poświęcono Internetowi jako źródle informacji i jego wykorzystaniu do tworzenia materiałów edukacyjnych. Szczególnie zainteresowano się portalami edukacyjnymi. Każdy ze studentów sporządził katalog internetowych stron historycznych i edukacyjnych.

Odbyto także zajęcia w Bibliotece Głównej AP w Siedlcach poświęcone m. in. poznaniu możliwości sporządzania bibliografii w oparciu o bazy danych, do których odnośniki znajdują się na stronie internetowej biblioteki a także gotowe bibliografie np. „Bibliografię Zawartości Czasopism”, „Przewodnik Bibliograficzny”, „Bibliografię Zawartości Gazet i Tygodników”.

Podstawą do zaliczenia tych zajęć była teczka portfolio zawierająca prace, które wykonywali studenci. Do jej przygotowania wykorzystywano wszystkie urządzenia współpracujące z komputerem będące na wyposażeniu pracowni.

Odbywane w toku studiów przez studentów historii ćwiczenia z „Informatyki” (60 godz.) i „Multimediiów w edukacji” (30 godz.) umożliwiają nabycie umiejętności sprawnego posługiwania się komputerem i jego urządzeniami wejścia (klawiatura, mysz, napędy dyskowe, modem, skaner, mikrofon, aparat cyfrowy) oraz wyjścia (monitor, głośniki, dyskietki, CD-ROM, drukarka, modem). Poznane przez studentów możliwości wykorzystania komputera i różnych programów, Internetu poprzez realizację prac zleczanych im do wykonania w czasie zajęć wskazują jak można wykorzystać technologię informacyjną w warsztacie nauczyciela historii. Pozwalają im korzystać z podanej wiedzy i opanowanych umiejętności zastosowania technologii informacyjnej już w czasie odbywanych w toku studiów praktyk śródrocznych i ciągłych. W czasie samodzielnie prowadzonych lekcji wykorzystują Internet jako źródło informacji, przygotowują foliogramy i inne materiały metodyczne, a jak mają możliwość użycia komputera lub komputerów w toku lekcji wykorzystują encyklopedie multimedialne, Internet, wykonane przez siebie prezentacje w Power Point, a

także konstruuja krótkie testy. Studenci wykorzystują także technologie informacyjną do realizacji różnych prac, które wykonują w czasie studiów. A także do rozrywki, komunikacji, rozwoju osobowego.

Wnioski

1. Wymagania stawiane wobec nauczyciela XXI wieku powodują, że przyszłych nauczycieli należy gruntownie przygotowywać do wykorzystywania technologii informacyjnej w procesie dydaktycznym.
2. Uczelnie pedagogiczne muszą kształcić nauczyciela jutra. Aktualnie nie wystarczy już przygotować studentów do funkcjonowania we współczesnej szkole. Trzeba dać im takie wykształcenie, by wtedy, kiedy zostaną nauczycielami dysponującymi technologiami przyszłości, będą potrafili nie tylko sami aktywnie korzystać z narzędzi przyszłości, ale uczyć tego swoich uczniów.
3. Wszyscy nauczyciele akademicy, a przede wszystkim dydaktycy szczegółowi powinni efektywnie wykorzystywać w proces dydaktyczny nowe technologie informacyjne. Dydaktycy szczegółowi powinni przekazać studentom metodyczną wiedzę z zakresu wykorzystywania narzędzi komputerowych w nauczaniu danego przedmiotu w poszczególnych etapach edukacyjnych.
4. Standardy przygotowania nauczycieli w zakresie technologii informacyjnej powinny być brane pod uwagę przy opracowywaniu programów nauczania kształcących u studentów umiejętności sprawnego posługiwania się komputerem w procesie uczenia się i nauczania.
5. Należy tak kształcić przyszłych nauczycieli, żeby mieli świadomość, że posługiwanie się nowoczesną technologią w procesie nauczania będzie wymagało od nich uczenia się przez całe życie. To permanentne samodzielne dokształcanie może być wspomagane przez środki informatyczne, takie jak odpowiednie oprogramowanie, dostęp do Internetu, itp. A także organizowane dla nich kursy i studia podyplomowe.

Część czwarta

